

En e-bog fra

EKSISTENSEN

Se flere titler på www.eksistensen.dk

Denne e-bog indeholder et digitalt vandmærk. Der er ved dit køb indlejret et digital mærke, som kan vise tilbage til dig som køber. Du skal derfor passe på, at andre personer ikke får adgang til en kopi af din fil, da du i givet fald vil stå som ansvarlig.

Den nye Gud

Den nye Gud

Efter fundamentalisme og ateisme

Niels Grønkjær

6\cdeV_dV_

København 201)

Den nye Gud
Efter fundamentalisme og ateisme
Niels Grønkjær

© Forfatteren og Eksistensen, 2010
2. udgave 2018

Bogen er sat med Plantin på
Eksistensen

ISBN: 978-87-410-0409-9

Omslag: Anna Falcon Svendsen

‘Guds øje’ malet på glasplade
begyndelsen af 1700-tallet
Vartov Kirke

Eksistensen
Frederiksberg Allé 10
DK-1820 Frederiksberg C
tlf. 3324 9250 – fax 3325 0607
www.eksistensen.dk

Til Andreas, Cæcilie og Johanne

Indhold

Indledning	9
Efter fundamentalisme og ateisme	13
Den metafysiske Guds død	35
I FADERENS RIGE	55
1 Magten	59
2 Æren	89
3 Evigheden	107
II SØNNENS RIGE	127
4 Fødselen	131
5 Døden	153
6 Opstandelsen	173
III ÅNDENS RIGE	195
7 Troen	199
8 Håbet	221
9 Kærligheden	247
Den levende Gud	285
Litteratur	311

Indledning

‘Hvis min præst siger at han ikke længere tror på Gud hvorfor skulle jeg så blive ved med at kalde mig selv for ateist?’ Sådan sagde den italienske filosof Gianni Vattimo (født 1936) i en forelæsning som han holdt ved en konference i Florida i november 1998.

Der gik nogle år inden man kunne høre en dansk præst sige noget som lignede det der havde fået Vattimo til at forlade sin midlertidige ateisme og vende tilbage til kristendommen. I 2003 erklærede den danske præst Thorkild Grosbøll (født 1948) at han ikke troede på Gud. Hvordan ordene nu end faldt så afstedkom de en heftig debat med deltagelse af mange andre end de professionelle kristne. Det var ikke altid man gjorde sig de store anstrengelser for at forstå hvad Grosbøll mente eller kunne have ment.

Hvad vil det sige at tro på Gud eller ikke? Man må da i det mindste kunne forvente at en præst tror på Gud. Hvor er vi ellers henne? En kvinde med et temmelig afslappet forhold til det kirkelige etablisement mente bestemt at præster skal tro på Gud, men ikke for meget.

Siden dengang er det på mange måder blevet for meget. Fundamentalismen vinder terræn. Det tager til med kræfter og magter der bekender sig til én Gud, én sandhed, ét princip, som de søger at forstå alting ud fra og tvinge alt i verden ind under. Ikke at det er den samme ting man bekender sig til. Men alle har en stærk tilbøjelighed til at mene at de andre burde bekende sig til netop den samme ene ting som de selv. Det kan kun føre til konflikter.

Der er nogle for hvem det i den grad er gået hen og blevet for meget. De er begyndt at kalde sig ateister. Ateismen er modsvar til fundamentalismen. De er forståelige reaktioner mod alt for megen religiøsitet, mod blinde og forblændende bekendelser. Der er imidlertid ingen garanti for at man ikke bliver som det man bekæmper. Ateismen har også deres principper som spejler de fundamentalisme de vender sig imod.

Ordet fundamentalisme knyttes primært sammen med religion, for fundamentalismen styrker en religiøs identitet. Der er dog også andre former for identitet som søges gjort så stærke at de bliver fundamentalistiske: nationale, etniske, politiske, individualistiske identiteter. Bredt sagt er en opfattelse fundamentalistisk når den er urokkelig. Når den modsætter sig enhver bevægelsesmulighed. Det fundamentalistiske er det man altid vender tilbage til. Man holder sig til det faste udgangspunkt, det urokkelige, de uforanderlige værdier. Det står man fast på. Det er også hvad der ligger i metaforen fundament. Et fundament kan tilmed være jernarmeret, og kampen mod fundamentalismen tilsvarende stålsat.

Det er imidlertid muligt at tænke ud over disse konfliktuelle modsætninger. Holder man sig til den kristne religion, fremkalder den ikke i sig selv alternativet fundamentalisme-ateisme. Kristendommen indeholder midler til at svække sine egne mulige tendenser til fundamentalisme. Dermed bliver ateismen hjemløs.

Der er ikke mange såkaldte ateister der har opdaget det. De har ikke grebet muligheden for at træde ud af konfrontationen med fundamentalismen. De har ikke opdaget at kristendommen ikke giver dem grund

til at være ateister. I grunden er kristendommen ikke en fundamentalistisk religion selv om også den af og til forvaltes som refugium for bestemte, velafgrænsede synspunkter.

Den kristne Gud er ikke det urokkelige fundament for alt dette. Gud er derimod livets kilde. Vi skal ikke vende tilbage til kildens udspring. For den fører os videre i en bevægelse bort fra udspringet. Den standser heller ikke i en ubevægelig stilstand så dens løb ikke skulle have andet formål end sit ophør. Kildens bevægelse er uophørlig. Som Guds liv er uophørligt, evigt. Gud er ikke altings ubevægelige og uforanderlige grund. I grunden er der ikke et fundament. I grunden er kilden.

Hvad kan vi vide om den kristne Gud som berettiger antagelsen om at kristendommen er en ikke-fundamentalistisk religion? Først og fremmest at han er treenig. Det kan vi både tro og vide. Det er det gennemgående synspunkt i denne bog.

I *Timaios* indleder Platons Sokrates med at tælle til tre. Det er det hele går ud på; det er derigennem man forstår verden, mennesket og Gud. Det er også hvad man gør i den kristne trosbekendelse, tæller til tre. Her er Gud ikke bare én, men tre-i-én, treenig, trinitatisk, fordi Gud er fader, søn og helligånd. Denne lære er vel ikke umiddelbart forståelig. Kristendommen er imidlertid heller ikke en religion man uden videre kan forstå; den er en religion man må forstå med sit liv. Den fremstiller de bevægelser som udgør vores liv, og som treenighedslæren er en klangbund for. Liv og lære hænger sammen. Den kristne tro er en form for viden.

Religion er en vidensform. Denne bog går ikke ind på religionens forhold til videnskabernes vidensformer. Den går heller ikke nærmere ind på dens forhold til kunstens vidensformer. Derimod søger den at udfolde det synspunkt at den kristne religion er tjent med at bringes i samtale med en filosofisk vidensform. I den forstand er bogen en religionsfilosofisk afhandling der drøfter kristendommens nutidige gyldighed.

På sin vis er bogen et essay. Et essay udgør et forsøg på at skrive et stykke prosa som er personligt. Det er oftest af litterær-filosofisk karakter, og det forbinder engagement og distance. Hvis man så bort fra det med det litterære, er det nok nogenlunde dækkende for min egen forestilling om det følgende forsøg. Robert Musil har skrevet at essayisternes rige ligger 'mellem religion og viden, mellem eksempel og lære', men at de til tider er 'mænd, der er faret vild under et eventyr.'

Jeg kan ikke udelukke at denne bog indeholder vildfarelser. Hvordan det nu måtte forholde sig, vender den sig mod ateismer og fundamentalismer – også kristendommens egne tendenser til fundamentalisme. Imidlertid afholder jeg mig fra mere specifikke opgør. Det er mit hovedsigte at udfolde en opfattelse af kristendommen som i sig selv er rimelig.